

Islamin etäoppimateriaali
"Yhteisöt ja niihin kuuluminen"
Oppimateriaalia n.5 oppituntiin yläkoululle
Ilmari Kavén

OPPIMATERIAALI ISLAMIN ETÄOPETUKSEEN YLÄKOULULLE

"Yhteisöt ja niihin kuuluminen"

Käyttö, jakaminen ja
muokkaaminen sallittu,
ei-kaupallisissa yhteyksissä.

Tämä materiaali on tarkoitettu käytettäväksi yläkoulun tunneille keskustelun ja pohdiskelun aloitteeksi. Sellaisenaan se on vain raamit ja ehdotelma miten pohdiskelua omasta asemasta osana yhteisöä voisi saada alulle. Yhtenä keskeisenä osana materiaalia oppilaiden on tarkoitus tuottaa kirjallista materiaalia omista ajatuksistaan. Sen kokoaminen kasaan voi olla mielekäs ajatus lopussa käytävään yhteiseen kertaamiseen. Olen pyrkinyt rytmittämään materiaalia ryhmittämällä sen sisältöjä eri tavalla, mutta kantava ajatus on lähteä oppilaiden omista välittömistä kokemuksista yhteisöön kuulumisesta ja päästä tutkimaan millainen oli ”alkuperäinen umma”, heijastellen tuota omaa kokemusta suhteessa siihen.

Materiaali on vielä kovin raakilemaista, mutta johtuen Islam oppimateriaalien yleisestä varsin heikosta saatavuus tilanteesta, olen kokenut että parempi vähän, kuin ei ollenkaan, ja siksi olen antanut näitä yleiseen jakoon. Materiaalia saa käyttää parhaakseen katsomalla tavalla hyödyksi. Mukana osana materiaalia on myös mukailtu katkelma Jaakko Hämeen-Anttilan Islamin käsikirjaa (Otava 2004) aineistona koskien ummaan liittyvää historiallista näkökulmaa.

Kukin osio alkaa lyhyellä ajatuksella tunnin sisällöstä.

- Ilmari Kaven

1. Ensimmäinen tunti: ”Mihin minä kuulun?”

”Ootko suomalainen?” on kysymys joka on todella provosoiva, mutta se on kysymys, jonka lähes jokainen maahanmuuttajataustainen oppilas kohtaa arjessaan. Tämän tunnin tarkoitus on herättää oppilaat pohtimaan mitä heidän omalta kohdaltaan tarkoittaa eri yhteisöihin kuulumisen.

Tunnin rakenna koostuu kahdesta osasta:

- (1)** Ensimmäisessä yhteisessä osassa herätellään oppilaita ajattelemaan asiaa, ehkä kirjaamaan ajatuksia paperille, joko yksin tai pienissä ryhmissä. Tämän jälkeen voidaan **yhdessä keskustellen** käydä oppilaiden ajatuksia läpi.
- (2)** Toinen osa tunnista (tai mahdollisesti myös kotona jos keskustelu lähtee hyvin käyntiin) **on tarkoitus kirjoittaa lyhyt kirjoitelma** (esim. 150-250 sanaa) omasta henkilökohtaisesta näkökulmasta. Millaisia kokemuksia oppilailla itsellään on ollut yhteisöihin kuulumisesta. Miten he ovat esimerkiksi kokeneet kuulumisen kahteen kulttuuriin.

Kysymyksiä joilla asiaa voi lähteä avaamaan:

”Kuinka paljon vanhemmat vaikuttavat siihen mihin ihminen kuuluu?”

esim. jos vanhemmat kuuluvat vahvasti johonkin kulttuuriin vaikuttaako se lasten vapautteen valita oma elämänsä?

”Onko kahden kulttuurin välissä oleminen rikkaus vai haitta?”

esim. voiko kahden kielen ja elämäntavan omaksumisesta olla haittaa? Entä voiko siitä olla hyötyä? Onko kulttuurien väliin syntyneellä ihmisellä avoimempi näkemys maailmasta?

”Millaisia asioita kuuluu johonkin kulttuuriin kulumiseen?”

esim. Voiko olla suomalainen vaikka ei pidä saunasta, jääkiekosta ja metsästä?

”Riittääkö siihen, että on maan kansalainen se, että on maan passi?”

2. Toinen tunti: "Keitä ovat uskovaiset?"

Tämän tunnin tarkoitus on pohtia keitä ovat uskovaiset uskonnollisten tekstien perusteella. Tällä tunnilla luetaan Dawudin Zaburia (Daavidin psalmeja) sekä Koraania.

- (1) Luetaan läpi molemmat tekstimateriaalit.
- (2) Kerätään "taululle" yhdessä ajatuksia. Opettajan johdolla oppilaat vastaavat kysymykseen: Mikä oli teksteissä yhteistä, ja mikä teksteissä oli erilaista.
- (3) Kirjoitetaan lyhyt kirjoitelma omia ajatuksia siitä mitä uskovaisuus tarkoittaa? Tuoko se mukanaan velvollisuuksia? Millaisia velvollisuuksia nämä ovat? Tuoko se mukanaan hyviä asioita? Millaisia nämä asiat ovat? Erityisesti kirjoitelmassa olisi hyvä miettiä millaista on elää maailmassa jossa ei-uskovat ja uskovat elävät rinnakkain. Miten se vaikuttaa uskovan elämään?

Huomionarvoisia asioita:

- Molemmissa teksteissä käytetään tietä vertauskuvana, miksi näin mahtaa olla? Tie on niin paljon käytetty vertauskuva, että sen pohtimiseen voi käyttää enemmänkin aikaa. Millainen on tie uskovaisen elämän kuvauksena, aina lapsuudesta vanhuuteen ja onnistumisista epäonnistumisiin?
- Mikä erottaa uskovaiset (tekstien perusteella) uskovaiset ei-uskovista? (molemmat saattavat eksyä teillensä (tehdä syntiä)? Mutta uskovilla on uskonsa Jumalaan?)
- Toinen teksteistä on runollisempi.
- Millaista mahtaa olla Jumalan suosio? Tai miten uskovat menestyvät teoissaan? Mitä sillä tarkoitetaan? Monet uskovaiset kuitenkin kohtaavat elämässään paljon surua ja vaikeuksia? Miten uskovat ja ei-uskovat eroavat tässä mielessä?

AVAUKSEN SUURA (1. Suura)

1. Aloitan JUMALAN, laupiaan Armahtajan, nimeen.
2. Ylistys Jumalalle, maailmojen Valtiaalle,
3. armolahjojen Antajalle, laupiaalle Ohjaajalle ja Siunaajalle,
4. jonka hallussa yksin on Tilinteon päivä.
5. Sinua ainoata palvelemme, Sinua huudamme avuksi.
6. Ohjaa meidät oikeata tietä,
7. niiden tietä, joiden osana on Sinun mielisuosiosi ei niiden tietä, jotka ovat Sinun vihasi alaisia, eikä niiden, jotka harhaan eksyvät.

KAKSI TIETÄ (1. Psalmi)

- 1 Hyvä on sen osa, joka ei vaella jumalattomien tavoin, ei astu syntisten teille, ei istu pilkkaajien parissa
- 2 vaan löytää ilonsa Herran laista, tutkii sitä päivin ja öin.
- 3 Hän on kuin puu, vetten äärelle istutettu: se antaa hedelmän ajallaan, eivätkä sen lehdet lakastu. Hän menestyy kaikissa toimissaan.
- 4 Niin ei käy jumalattomien. He ovat kuin akanat, joita tuuli ajaa.
- 5 Väärintekijät saavat kerran tuomionsa, syntisillä ei ole sijaa vanhurskaiden joukossa.
- 6 Herra ohjaa omiensa tietä, mutta jumalattomien tie päättyy tuhoon.

Tunnin eteneminen: oppilaat lukevat tekstit. Yhdessä opettajan johdolla etsitään asioita jotka ovat teksteissä samankaltaisia ja erilaisia.

3. Kolmas tunti: Mielikuvituskylän ongelmat! (2 oppituntia)

Tällä tunnilla oppilaiden on tarkoitus pohtia yhteisössä asumisen haasteita muinaisen mielikuvitus kylän näkökulmasta. Tunnin tarkoituksena on hahmottaa millaisia lakeja ja säädöksiä tarvitaan jotta yhteisössä eläminen on mahdollista. Tehtävä on tarkoitus tehdä pienissä ryhmissä (tai yksin mikäli mahdollisuutta ryhmiin ei ole) kirjoittaa kuusi lakia joilla kylän nykyiset ongelmat ja lait. Oppilaiden tulisi yrittää muotoilla lait siten että ne ratkaisisivat ongelmissa esitetyt näkökulmat parhaalla mahdollisella tavalla.

- (1)** Jaetaan oppilaat pieniin ryhmiin.
- (2)** Oppilaat yhdessä yrittävät ratkaista annetun tehtävän kirjoittamalla kuusi "lakia".
- (3)** Käydään oppilaiden kirjoittamat "lait" läpi opettajan johdolla. Samalla voidaan keskustella yhteiskunnan erilaisten sidonnaisuuksia, kuinka monet asiat vaikuttavat toisiinsa.

Tehtävän antoon ja sääntöjen tekemiseen kannattaa käyttää yksi kokonainen oppitunti. Seuraavalla tunnilla käydään ryhmien keksimät säännöt läpi. Oppilaat ja opettaja saavat kommentoida toisten oppilaiden keksimiä sääntöjä, siitä miten ne heidän mielestään onnistuivat ratkaisemaan kylän ongelmat.

Tarpeen mukaan kannattaa korostaa köyhyyden luoman epäoikeudenmukaisuuden tuomia ongelmia? Köyhyys johtaa moniin yhteiskunnan ongelmiin väkivallasta, varastamisesta aina orjuuteen saakka.

Tässä kohtaa on myös hyvä käydä läpi nykyisten ihmisoikeuksien näkökulmasta tilannetta. Mitä ihmisoikeudet tarkoittavat? Tämä on myös oivallinen tilanne tuoda esiin mitä vallan kolmijako tarkoittaa, se että sääntöjen laatijat, ylläpitäjät ja tuomiovalta ovat eri tahoja valtion sisällä ja miten se ainakin jossakin määrin takaa oikeudenmukaisuuden tapahtumisen.

TEHTÄVÄ: Ratkaise mielikuvituskylän pulmat kirjoittamalla kylälle uudet lait ja säännöt. Kirjoita ainakin kuusi ”lakia” jotka ratkaisevat ongelmien kanssa esitetyt kysymykset.

1. ONGELMA: Kylässä on kaksi riitelevää voimakasta sukua. Jo sata vuotta on verikoston kierre jatkunut. (Miten varmistetaan oikeudenmukaisuuden toteutuminen?)

NYKYINEN LAKI: Jos joku tappaa saa hänet tappaa. Silmä silmästä ja käsi kädestä.

2. ONGELMA: Tempelissä verot ovat kamalat. Uhraaminen Jumalille on kaikille pakollista ja kallista. (Onko kylässä uskonnonvapaus? vai uskonnonvelvollisuudet? Kuka valvoo uskovaisia?)

NYKYINEN LAKI: Kaikkien on maksettava papeille pakollinen vero uhraamisesta jumalille. Jokaisen on pakko uhrata jumalille neljä kertaa vuodessa.

3. ONGELMA: Orjaa voi kohdella väkivalloin tai tappaa vai pientä korvausta vastaan isännälle. (Onko ihmisellä arvo? Miten pidetään huolta kaikkein heikoimmista?)

NYKYINEN LAKI: Jos joku syntyy orjaksi, tai menettää kaiken ja joutuu sen vuoksi ryhtymään orjaksi, on hän isäntänsä omaisuutta.

4. ONGELMA: Vain varakkaita ja voimakkaita on äänioikeus kylän äänestyksissä. (Kuka saa päättää mitä kylässä tehdään? Ketkä saavat osallistua äänestyksiin?)

NYKYINEN LAKI: Vain kylän kymmen varakkainta sukua saavat äänestää yhteisissä asioissa.

5. ONGELMA: Hallitsijat elävät leveästi käyttäen verorahat omiin iloihinsa. (Miten yhteiset rahat tulisi käyttää?)

NYKYINEN LAKI: Kaikki maksavat veroa. Kylän kuningas saa päättää mitä rahoilla tehdään.

6. ONGELMA: Kyläläiset ovat pelokkaita mielivaltaisen kylän armeijan mielen oikuille. (Kuka saa käyttää väkivaltaa? Kuka valvoo poliisia ja armeijaa?)

NYKYINEN LAKI: Sotilaat ja poliisi saavat oman harkintansa mukaan vangita ja rangaista ketä haluavat, paitsi kaikkein rikkaimpien sukujen jäseniä.

4. Neljäs tunti: ”Siirtymä Mekasta Medinaan” (2 oppituntia)

Tämän oppitunnin tarkoitus on käydä läpi miten mullistava muutos aikalaisyhteisössä oli siirtymä sukujen ja muiden kylä yhteisöiden parista Ummaan. Tunnin aikana käydään läpi yhdessä teksti liittyen islamin historiaan ja sen jälkeen itsenäisesti etsiä vastauksia kysymyksiin.

Teksti voi olla haastava joillekin oppilaille ja voi vaatia opettajan avaamista ja yhdessä läpikäymistä oppilaiden kanssa.

Oppilaille kannattaa painottaa, että teksti ei suoraan vastaan kaikkiin annettuihin tehtäviin ja **tehtävät vaativat oppilailta aktiivista tiedon etsimistä**. Tehtävät voidaan tehdä joko yhdessä tunnilla pienissä ryhmissä tai itsenäisesti kotona.

- (1) Oppilaat lukevat tekstin.
- (2) Opettajan avulla käydään lävitse vaikeimmat asiat.
- (3) Oppilaat tekevät itsenäisesti tehtävät.
- (4) Käydään opettajan johdolla tehtävät läpi.

Profeetta Muhammedin ensimmäiset toiminnanvuodet Mekassa (n. 610-622) olivat toimintaa erityisesti köyhien ja sorrettujen profeettana. Hänen sanomansa sisälsi jo varhaisessa vaiheessa myös juutalaisuudesta ja kristillisyydestä tuttuja piirteitä. Samalla kun Profeetta Muhammedin sanoma levisi Mekassa, hänen maineensa levisi laajemmin Arabian niemimaalla, jossa oli jo aiemminkin totuttu tietäjien ja muiden ”pyhien” miesten (kähin) viesteihin ”tuonpuoleisesta”. Myöhempi Islamilainen tulkinta näistä tuonpuoleisen tulkeista kuitenkin on, että he toimivat henkien riivaamina.

Tuohon aikaan Yathribissa (Medina) oli jatkunut kostonkierre jo pitkään. Molemmat keskenään riitelevät heimot ottivat yhteyttä Profeetta Muhammediin, joka siirtyi Mekasta Medinaan (hijra) v. 622, tapahtuma toimii islamin ajanlaskun alkuna. Tuosta hetkestä alkanut Islamilainen kalenteri on kuukalenteri. Profeetan siirtyminen tapahtui ilmeisesti rauhanomaisesti vaikka tarinoita perimätiedossa onkin siihen liittyvistä estämisyrittäisistä sekä yrityksistä jopa surmata profeetta.

Siirtymä Medinaan on monella tapaa tärkeä käänne kohta:

1) siirtymä pakanallisesta yhteisöstä, yhteisöön jossa islamia saatettiin harjoittaa rauhassa, noudattaa tapoja ja elää uskonnon mukaisesti. (tämä on toiminut esimerkkinä myös myöhemmin muslimeille, esim. saudi-arabian wahhabiitit 1900-luvulla) = Umman syntyminen

2) Profeetta Muhammedista tuli valtiomies-profeetta. = Medinan perustuslaki

3) Ilmoituksen luonne Koraanissa muuttuu, lakeihin ja säädöksiin, joista tulee shari'an perusta. (huomaa myös hadith-perinne)

Siirtyessään Medinaan Profeetta Muhammed siirtyi monikulttuuriseen ympäristöön. Osa medinalaisista kääntyi muslimeiksi heti, osa säilytti (ainakin alkuun) omat perinteiset tapansa, totellen vanhoja johtajiaan. Lisäksi Medinassa asui juutalainen heimo ja joitakin yksittäisiä kristittyjä. Profeetta Muhammedin asema pian muodostuvan "valtion" johtajana ei ollut yksinkertainen, ja vaati suurta diplomaattista kykyä toimia näiden erilaista osapuolten kanssa.

Yhteisö toimi teokratiana, eli suoraan uskonnollisten periaatteiden ohjaamana. Profeetta Muhammed toimi jumalallisen ilmoituksen välittäjänä, ja kun yhteisö törmäsi ongelmiin häneltä mentiin kysymään ilmoituksena annettavaa ratkaisua. Osa niistä kirjattiin Koraaniin. Tämä on toiminut pohjana myös osaltaan Koraanin historialliselle tulkinnalle, jossa suuria on yritetty ymmärtää osana tapahtumia joihin niiden on ajateltu liittyneen ja niiden tulkintaan sekä mahdolliseen soveltamiseen muissa tilanteissa. Näiden lisäksi Profeetan esikuvallinen käytös toimi niin yksityisenä kuin yhteiskunnallisena mallina niin aikalaisille kuin tulevillekin muslimi sukupolville. Profeetta Muhammedin mukana aikalaisyhteisöön tulee valtavan suuri muutos. Aiemmin sukujensa ja perheidensä varassa olleet ihmiset eivät kuuluneetkaan enää verisukulaisten muodostamaan ryhmään vaan uskonnolliseen valtioon tai perheeseen: Ummaan. Tämän muutoksen yhteiskunnalliset vaikutukset heijastuvat edelleen.

Profeetta Muhammedin (myöhempien lähteiden mukaan) laatima Medinan perustuslaki määritteli kaupungin eri ryhmittymien väliset suhteet, oikeudet ja velvollisuudet. Tämä perustuslaki on toiminut Koraanin kanssa islamilaisen valtion esikuvana, ja sen on toiminut tärkeänä esimerkkinä muslimien, juutalaisten ja kristittyjen väestönsien asemasta islamilaisessa valtakunnassa.

MATERIAALIA MEDINAN PERUSTUSLAISTA:

Joitakin yksittäisiä poimintoja Medinan perustuslaista:

- Allahin nimessä annettu suojele kuuluu kaikille. Heikoin uskovaisista voi antaa suojelelksensa ja se velvoittaa kaikkia muitakin sitoutumaan siihen.
- Ne juutalaiset jotka auttavat muslimeita, tulee kohdella tasavertaisina uskovaisten kanssa.
- Uskovat ovat kaikki ystäviä keskenään.
- Yathrib on turvapaikka kaikille sopimuksen osapuolille.

Medinan perustuslaki (pääkohdilta):

- Jumalan luoma turvallisuus kuuluu kaikille ryhmille.
- Ei-muslimeilla on samat poliittiset ja kulttuuriset oikeudet, autonomia ja uskonnonvapaus.
- Ei-muslimeilla on asevelvollisuus sekä sotakustannuksiin osallistumisvelvollisuus. (petturuutta ei hyväksytty kummaltakaan osapuolelta.)
- Ei-muslimit on kuitenkin vapautettu uskonsodista.

TEHTÄVÄT:

Ennen Profeetta Muhammedia

1. *Millaisia asioita saatettiin palvoa ennen siirtymistä Allahin palvontaan? Miksi? Millainen rooli saattoi tietäjällä olla luonnonuskontoon uskoviissa yhteisöissä aiemmin?*
2. *Pohdi miksi verikostoon on vaikea puuttua ja miksi se on hankala ja vaikea asia yhteisöille?*
3. *"Heikoille ja ulkopuolisille ei ollut takeita turvasta saati sitten toimeentulosta." Mitä se tarkoittaa, millaisia seurauksia sillä on köyhille ihmisille?*
4. *Miksi Islam puhuttelee heikko-osaisia? Mitä umma tarjosi yhteisön ulkopuolelle jääneille?*

Siirtymä Mekasta Medinaan:

5. *Ota selvää mikä on kuukalenteri? Miten se eroaa aurinkokalenterista? Miksi kuukalenterin vuosi on eri mittainen kuin aurinkokalenterin?*
6. *Miksi Umma on vallankumouksellinen muutos ihmisille? Mitä siirtyminen heimoista ja sukuista tarkoitti yksilölle?*

Medinan perustuslaki

7. *Vertaa Medinan perustuslakia ja keksimäsi kuutta lakia mielikuvituskylälle. Mitä yhteistä ja eroa niillä mielestäsi on? Miten ne eroavat vahvimman oikeudesta?*

5. Viides tunti: Kertausta ja pohdintaa

Tämän tunnin tarkoituksen on käydä läpi aiemmat kirjoitukset ja tehtävät. Sekä tuottaa kirjoitelma jossa pohditaan uskonnolliseen ryhmään kuulumista.

- (1)** Käydään läpi aiemmat kirjoitelmat.
- (2)** Opettajan johdolla käydään lävitse keskeisimmät aiemmilla tunneilla esiinnousseet teemat, vastaten löyhästi kysymykseen ”mitä olemme oppineet yhteisöistä ja niihin kuulumisesta?”
- (3)** Tuotetaan lyhyt kirjoitelma (150-200 sanaa), jossa oppilas pohtii onko hänen ymmärryksensä uskonnolliseen yhteisöön kuulumisesta muuttunut ja miten hän kokee sen.

On hyvä jos opettajalla on ylös kirjattuna aiemmin tunneilla esiinnousseita ajatuksia. Jolloin oppilaiden omat ajatukset pääsevät keskiöön.

Aiemmillä tunneilla on käyty läpi erilaisia näkökulmia siihen mitä yhteisöön kuuluminen tarkoittaa uskonnollisesti sekä yhteiskunnallisesti. Näiden limittäisten yhteisöiden välillä on aina hieman ristiriitaa, siihen kannattaa kiinnittää huomiota, aina löytyy asioita jotka tukevat uskonnollisuutta yhteiskunnassa ja toisaalta on yhteiskunnallisia asioita jotka vaikeuttavat sitä. Millaisia asioita oppilaat itse kokevat?

Kannatta myös pitää avoimena se, että joillekin oppilaille uskonnolliseen yhteisöön kuuluminen on hankala asia jopa mahdollisesti heidän tahtonsa vastaista. Myös tätä voi rohkaista pohtimaan.